

TORAH OHR • PARSHAS SHEMOS • MAAMAR 2

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים...

« La voix de mon Bien-Aimé !
Le voici qui vient, bondissant »

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak

LikuteiTorah.com

LA PARACHA 'HASSIDIQUE

likuteitorah.com/fr/torah-ohr/shemos/2/

1 קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. שדילג קץ הישועה מת"ל לרד"ו שנה.

« La voix de mon Bien-Aimé ! Le voici qui vient, bondissant par-dessus les montagnes, franchissant les collines » : [cela signifie] qu'Il a devancé le terme de la délivrance, passant de 430 ans à 210.

ולהבין ענין הגאולה ברוחניות כענין שכתוב הושיעה לו ימינו. וכתוב צדיק ונושע. וצריך להבין תחלה ענין הגלות וירידה צורך עלייה כמ"ש אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה.

Et pour comprendre la délivrance dans son sens spirituel, comme il est écrit : « Sa droite l'a sauvé », et il est écrit : « juste et sauvé », il faut d'abord comprendre la notion d'exil, et [comment] la descente a pour but une élévation, comme il est écrit : « Je descendrai avec toi en Égypte et Je t'en ferai aussi certainement remonter. »

2 וכתוב וזה לך האות כי אנכי שלחתך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה דהיינו על הר סיני בשעת מ"ת שהי גילוי אלהותו ית' פנים אל פנים.

Et il est écrit : « Et voici pour toi le signe que c'est Moi qui t'ai envoyé : lorsque tu feras sortir le peuple d'Égypte, vous servirez Dieu sur cette montagne », c'est-à-dire sur le mont Sinaï, au moment du Don de la Torah, lorsque Sa divinité, béni soit-Il, se révéla face à face.

ולהבין זה צריך להבין פי' הפסוק אנכי ארד עמך מצרימה שלכאורה אינו מובן שלשון זה

Pour comprendre cela, il faut comprendre le sens du verset : « Je descendrai avec toi en Égypte » ; à première vue, cette expression est difficile à comprendre, car

לא שייך כ"א בלשון בנ"א שמתחלה לא היה במקום ההוא ועכשיו יורד לשם משא"כ אצלו ית' הלא כתיב את השמים ואת הארץ אני מלא וגוי.

elle ne s'applique que dans le langage des êtres humains : celui qui, auparavant, ne se trouvait pas dans un lieu et qui y descend maintenant. Mais il n'en va pas ainsi pour Lui, béni soit-Il ; n'est-il pas écrit : « Je remplis les cieux et la terre », etc. ?

אך הענין דהנה ארז"ל מזכירין יציי"מ בלילות פי' בכל הגליות ושעבוד הדומות ללילות שכל בחי' הגלות הוא בחי' גלות מצרים.

Mais voici l'explication. Nos Sages, de mémoire bénie, ont dit : « Nous mentionnons la sortie d'Égypte le soir. » Cela signifie : dans tous les exils et les assujettissements, qui sont comparés à des nuits ; car tout aspect d'exil est l'aspect de l'exil d'Égypte.

3 וכן ענין הגאולה כתיב כימי צאתך מאמ"צ אראנו נפלאות וכמו שהיה גלות מצרים בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו'.

Il en va de même pour la Rédemption : il est écrit : « Comme aux jours où tu es sorti du pays d'Égypte, Je lui montrerai des merveilles. » Et de même que l'exil d'Égypte se déroula « dans un dur labeur, avec du mortier et des briques », etc.,

כך בכל בחי' גלות אף שאין דוגמתן ממש בגשמיות מ"מ יש בחי' עבודה קשה בחומר ובלבנים ברוחניות.

ainsi, dans chaque aspect de l'exil, bien qu'il n'y ait rien qui leur corresponde véritablement dans le domaine matériel, il existe néanmoins, dans le domaine spirituel, un aspect de « dur labeur, avec du mortier et des briques ».

וכמ"ש בר"מ בחומר דא קל וחומר. ובלבנים דא לבון הלכתא. ובכל עבודה בשדה דא ברייתא:

Comme il est écrit dans le Ra'aya Mehemna : « “Avec du mortier ('homer)” : cela désigne le kal va'-homer. “Et avec des briques (levenim)” : cela désigne l'éclaircissement (liboun) de la Halakha. “Et tout travail dans les champs” : cela désigne la Baraïta. »

4 ולהבין זה הנה דרשו בהגדה שמררו חיי אבותינו במצרים. פי' כי האבות הן המדות אהוי"ר ורחמנות וחיותם הם המוחין שהן החו"ב בגדלות ה' לדעת

Pour comprendre cela, les Sages ont expliqué dans la Haggada : « Ils avaient rendu amères les vies de nos pères en Égypte. » Cela signifie que les pères désignent les attributs émotionnels (midot) : l'amour, la crainte et la compassion. Leur force vitale est l'intellect (mo'hin), à savoir 'Hokhma (sagesse) et Bina (compréhension), concernant la grandeur de D.ieu : savoir

כי אין עוד מלבדו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת למעלה עד אין קץ ולמטה [עד] אין תכלית ולדי' סטריין. שבהשכלה והבנה זו נולדה ונתעוררה מדת האהבה בקרב כל א' ואחד.

qu'il n'y a rien d'autre que Lui, dans les cieux au-dessus et sur la terre en dessous, vers le haut sans fin et vers le bas [sans] limite, et dans les quatre directions. Car c'est par cette réflexion et cette compréhension que l'attribut de l'amour naît et s'éveille en chacun.

5 וכן היראה כי כל ניצוץ מישראל יש בו בחי' אהבה ויראה והן הן עצמות הנשמה כמ"ש במ"א.

Il en va de même de la crainte. Car chaque étincelle d'Israël porte en elle l'aspect de l'amour et de la crainte, qui sont l'essence même de l'âme, comme cela est expliqué ailleurs.

וכן כנס"י חבור כל הנשמות נק' בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנק' נדיב מפני שהוא איש חסד המתנדב חסד לכל העולמות עליונים ותחתונים ונק' אבינו וירושתנו ממנו.

De même, l'Assemblée d'Israël (Knesset Israël), réunion de toutes les âmes, est appelée « fille du noble » (nadiv), la fille d'Avraham notre père. Il est appelé nadiv parce qu'il est un homme de bonté, qui dispense librement (mitnadev) sa bonté à tous les mondes, supérieurs et inférieurs; il est appelé « notre père », et notre héritage vient de lui.

רק מפני שהבחירה ביד אדם ויכולי בידו להפוך האהבה מאהבת ה' אל ההפוך לגמרי ע"כ צריך הוא לעורר את האהבה לה'.

Seulement, puisque le libre choix est entre les mains de l'homme et qu'il lui est possible de détourner son amour de l'amour de D.ieu pour le porter vers son contraire absolu, il doit donc éveiller l'amour de D.ieu.

6 וע"ז מיוסד כל ענין שיר השירים אם תעירו ואם תעוררו כו'. והתעוררות האהבה היא ע"י קול דודי דופק וגו'.

C'est sur cela que repose tout le thème du Cantique des Cantiques: « Si vous éveillez et si vous suscitez... » Et l'éveil de l'amour se fait par « La voix de mon Bien-Aimé frappe... »

וזהו שארז"ל אנשי יריחו היו כורכין את שמע ולא היו מפסיקין בין אחד לואהבת כי מן התבוננות באחד אמת

C'est là le sens de ce que nos Sages, de mémoire bénie, ont dit: les habitants de Jéricho récitaient le Chéma en « enchaînant » les passages, sans marquer de pause entre « Un » et « Et tu aimeras ». Car la contemplation de l'Un véritable

כי אין עוד מלבדו ממילא נמשך התעוררות אהבה לה' בלי הפסק וע"כ מסיימין בק"ש אמת ויציב יציב הוא תרגומו של אמת

— qu'il n'existe rien d'autre que Lui — fait naître spontanément un éveil de l'amour pour D.ieu, sans interruption. C'est pourquoi, dans le Chéma, nous concluons par « Vrai et ferme » (emet veyatziv): yatziv est la traduction araméenne de emet,

אלא שאומרים גם בלשון תרגום לומר שהוא אחד אמת בין בגשמיות בין ברוחניות כי אין עוד מלבדו כתיב.

mais nous le disons aussi dans la langue du Targoum, afin d'affirmer qu'Il est véritablement Un, tant dans le monde matériel que dans le monde spirituel, car il est écrit: «Il n'existe rien d'autre que Lui.»

אך כ"ז הוא בהיות החו"ב בגדולת ה' בהתכוננות גדול במוחו ומחשבתו ועי"כ יכול הוא לעורר מדותיו אוי"ר בהתגלות לבו ע"י עומק המחשבה בלבד.

Toutefois, cela n'est vrai que lorsque la 'Hokhma (sagesse) et la Bina (compréhension) portent sur la grandeur de D.ieu, grâce à une profonde contemplation dans l'esprit et la pensée; par ce moyen, la personne peut éveiller ses attributs émotionnels (midot), l'amour et la crainte, ouvertement dans son cœur, par la seule profondeur de la pensée.

אבל מי שמוחו קטן מהכיל התגלות אלהותו במחשבתו לעורר את האהבה הנה זאת עצתו אמונה לצעוק אל ה' בתפלה

Mais celui dont l'esprit est trop limité pour contenir dans sa pensée une révélation de Sa divinité qui puisse éveiller l'amour a ce conseil sûr: crier vers D.ieu dans la prière,

וכמ"ש צעק לבם כי הקול מעורר הכונה והתגלות לעורר את האהבה בהתגלות לבו ונק' בחי' זו בחי' מצרים מצר ים החכמה שירדה ונתלבשה במצר הגרון.

comme il est écrit: «Leur cœur cria.» Car la voix éveille la concentration (kavana) et la révélation, afin que l'amour s'éveille ouvertement dans son cœur. Ce niveau est appelé le niveau de Mitsrayim (Égypte): meitzar yam, le détroit de la mer de 'Hokhma, qui est descendue et s'est revêtue dans le détroit de la gorge.

7 וזהו ענין ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. כי בחי' גרון וחרון הכל אחד כידוע ליי"ח.

Et tel est le sens de: «Yaakov sortit de Be'er Sheva et se dirigea vers Charan.» Car l'aspect de garon (la gorge) et Charan ne font qu'un, comme le savent ceux qui connaissent la sagesse cachée.

וזהו ענין המרירות שמררו חיי אבותינו במצרים שחיות המדות ירדו ונתלבשו במצר הגרון. ועיי' נעשו מרים כי אלו היו בבחי' באר שבע היו מתוקים ויותר טובים.

Et tel est le sens de l'amertume : « ils rendirent amères les vies de nos pères en Égypte » : la force vitale des attributs émotionnels descendit et se revêtit dans l'étroitesse de la gorge. C'est ainsi qu'ils devinrent amers ; car s'ils s'étaient trouvés au niveau de Be'er Sheva, ils auraient été doux et meilleurs.

8 וזהו אנכי ארד עמך וכו'. פ"י אנכי מי שאנכי בחי' סוכ"ע בחי' אחד אמת ארד עמך שהוא בחי' ירידה כביכול מחמת שאין גלוי אלהותו ית' מתגלה כ"כ כ"א בבחי' מצרים

Et voici [le sens de] « Je (Anochi) descendrai avec toi », etc. C'est-à-dire : Anochi, Celui qui est Anochi, le niveau de la lumière qui entoure tous les mondes (sovev kol almin), le niveau de l'Un véritable, « descendra avec toi ». Il s'agit d'une descente, pour ainsi dire, car la révélation de Sa divinité, béni soit-Il, n'est pas révélée aussi pleinement, si ce n'est au niveau de Mitsrayim.

והיינו עיי' שהוא עמך כמ"ש גלו לאדום שכינה עמהם ולא נשאר כ"א בחי' האמונה הנטועה בלב כל ישראל שהם מאמינים בני מאמינים אפי' בגלות

Et cela tient à ce qu'Il est « avec toi », comme il est dit : « Ils furent exilés à Édom ; la Chekhina est avec eux. » Il ne reste alors que le niveau de la foi implantée dans le cœur de tout Israël, car ils sont des croyants, enfants de croyants, même en exil,

כמ"ש ויאמן העם אבל אינו דומה שמיעה לראיה שהיא בחי' גלוי אלהותו כמו שהיה בשעת מתן תורה בבחי'

comme il est écrit : « Et le peuple crut. » Mais l'ouïe ne saurait être comparée à la vue, qui est le niveau de la révélation de Sa divinité, comme ce fut le cas au moment du Don de la Torah, au niveau de

ראיה ממש ובזמן הגלות אין בחי' ראיה ממש בהתגלות זו אלא בבחי' מצרים שהוא עיי' הקול בחי' גרון הנ"ל:

la vision véritable. Et, au temps de l'exil, il n'y a pas de niveau de vision véritable dans cette révélation ; elle n'apparaît qu'au niveau de Mitsrayim, par la voix, le niveau de la gorge mentionné plus haut.

9 והנה גם לזה יש רבות מחשבות הטורדות ומבלבלות התפלה. והן המה עונותיו המבדילין. ועצה היעוצה לזה הוא לעורר רחמים רבים ולא על עצמו

Or, même dans ce cas, de nombreuses pensées viennent troubler et déconcentrer la prière, et ce sont ses fautes, qui le séparent [de D.ieu]. Le conseil indiqué à cet égard est d'éveiller une grande compassion, non envers lui-même ;

כי אדרבה בזה הוא מעורר עליו את הדין שדנין אותו אם הוא ראוי להתפלל לפני ה' ולעבוד אותו
car, au contraire, il attire ainsi le jugement sur lui, et l'on juge s'il est digne de prier devant D.ieu et de Le servir.

אלא שישב אל ה' וירחמהו ברחמים רבים על גלות השכינה שהיא ניצוץ אלהותו המתלבש במחשבתו.
Il s'agit plutôt qu'il «revienne à D.ieu et ait compassion de Lui», en éprouvant une grande compassion devant l'exil de la Chekhina, qui est l'étincelle de Sa divinité revêtue dans sa pensée.

10 והמ"ז הם נקראו לבושים צואים. וע"ז יתמרמר מאד במר נפשו וע"ז יסורו הבגדים הצואים מעליו ונגלה כבוד ה' כמ"ש זרח בחשך אור לישרים. וכתוב וכבוד ה' עליך זרח. לעורר את האהבה.

Et ces pensées étrangères sont appelées des «vêtements souillés». À ce sujet, il doit être profondément amer, dans l'amertume de son âme ; ainsi, les vêtements souillés se détacheront de lui, et la gloire de D.ieu se révélera, comme il est écrit : «Une lumière brille dans les ténèbres pour les hommes droits», et il est écrit : «Et la gloire de D.ieu a brillé sur toi», afin d'éveiller l'amour.

11 וזה שכתוב כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם כי ע"י מדת יעקב בחי' רחמנות הוא מעורר את האהבה בחי' אברהם. וז"ש וימררו את חייהם.

Et c'est ce qui est écrit : «Ainsi parle D.ieu à Yaakov, qui a délivré Avraham » : car, par l'attribut de Yaakov, le niveau de la compassion, on éveille l'amour, le niveau d'Avraham. Et c'est [le sens de] ce qui est écrit : « Ils rendirent leur vie amère. »

פ"י וביאור הכתוב כי הנה הכתוב אומר איך שע"י גלות מצרים צריך הוא לשית עצות בנפשו לצעוק אל ה' בתפלה ולהתמרמר במר נפשו על ח"ו

Le sens et l'explication du verset : celui-ci indique que, du fait de l'exil d'Égypte, une personne doit chercher en son âme un moyen de crier vers D.ieu dans la prière et de ressentir de l'amertume, dans l'amertume de son âme, au sujet de sa vie,

דהיינו על חיות אלהות שכתוכו שהוא חיות העיקרית של האדם. משא"כ חיי עוה"ז אינם נקראים חיים כלל.

c'est-à-dire au sujet de la force vitale divine qui est en elle, force vitale essentielle de l'être humain ; tandis que la vie de ce monde n'est pas appelée vie du tout.

12 וזהו בעבודה קשה. כי עבודה שכלב זו תפלה לצעוק אל ה' בבחי' צעק לבם בשביל גילוי אלהותו ית'

Et c'est là le sens de « dans un dur labeur » (avoda). Car « le service (avoda) du cœur, c'est la prière », afin de crier vers D.ieu comme dans « leur cœur criait », pour que soit révélée Sa divinité, béni soit-Il,

כמ"ש רוממות אל בגרונם שהוא התגלותו ית' ע"י בחי' הגרון הנ"ל. ועי"ז וחרב פיפיות בידם להכרית כל הקליפות ותאוות שיש לאדם.

comme il est écrit : « Les louanges de D.ieu sont dans leur gorge » : c'est là Sa révélation, béni soit-Il, par le niveau de la gorge mentionné plus haut. Et par cela, « une épée à deux tranchants dans leur main », pour retrancher toutes les kelipot et les convoitises qu'un homme possède.

13 והנה כמו למשל חרב שהיא של ברזל קשה יכולה לעמוד אפי' בפני דבר קשה כאבנים ולא תפגום בהכאתו בהם. משא"כ אם היה הברזל רך. כך התפלה צריכה להיות קשה.

Or, à titre d'analogie, une épée faite d'un fer dur peut tenir bon même face à une chose dure, comme des pierres, et ne se bossellera pas en les frappant ; il n'en va pas ainsi si le fer est mou. De même, la prière doit être dure.

ולכן נק' עבודה קשה דהיינו לקרוא לה' לעמוד נגד כל מונע מבית ומבחוץ ולשבר כל הקליפות ותאוות החזקות להיות לבו נשבר בקרבו. ואפילו אם הוא כלב האבן ימוס.

C'est pourquoi on l'appelle « travail pénible » : c'est-à-dire appeler D.ieu, tenir tête à tout obstacle, intérieur et extérieur, et briser toutes les kelipot et les fortes passions, afin que son cœur se brise en lui. Et même s'il est comme un cœur de pierre, il fondra.

והנה כ"ז הטורח הוא בשביל הגלות משא"כ כשהיה בית המקדש קיים שלא היו צריכין לתפלה

Or, toute cette peine est due à l'exil ; tandis que, lorsque le Saint Temple existait, ils n'avaient pas besoin de prier,

כי אז היה התגלות אלהותו במוחו ומחשבתו של אדם בהתרחבות (להאיר) [להעיר] את האהבה מקרב איש ולב עמוק בעומק המחשבה בלבד:

car alors Sa divinité se révélait dans l'intellect et la pensée de l'homme, de manière expansive, pour (éclairer) [éveiller] l'amour du « tréfonds de l'homme et d'un cœur profond », par la seule profondeur de la pensée.

14 וכן בענין התורה בזמן הגלות הוא בחומר ולבנים וגוי. וכמ"ש בר"מ. והענין הוא דכתיב ששים המה מלכות ושמונים פלגשים ועלמות אין מספר אחת היא יונתי תמתי. ופי' בזה ששים המה מלכות אלו ששים מסכתות.

De même, concernant la Torah, au temps de l'exil, elle est « avec du mortier et des briques », etc., comme il est dit dans le Ra'aya Mehemna. L'explication est la suivante : il est écrit : « Il y a soixante reines et quatre-vingts concubines, et des jeunes filles sans nombre ; une seule est Ma colombe, Ma parfaite. » Et le Zohar explique : « Il y a soixante reines » : ce sont les soixante traités ;

15 ושמונים פלגשים אלו ברייתות. ועלמות אין מספר אלו ההלכות. אחת היא יונתי תמתי וגוי.

« Et quatre-vingts concubines » : ce sont les baraitot ; « et des jeunes filles sans nombre » : ce sont les halakhot. « Une seule est ma colombe, ma parfaite », etc.

ופי' תמתי שלימתי שאין שלימות אצלו כביכול זולת כנס"י כמ"ש והארץ הדום רגלי. וכתוב בנים אתם להוי' אלקיכם וברא כרעא דאבוה הוא.

Et « ma parfaite » (tamati) s'explique comme « mon achèvement » : car Il n'a, pour ainsi dire, aucune plénitude sans la Communauté d'Israël, comme il est écrit : « Et la terre est l'escabeau de Mes pieds. » Il est également écrit : « Vous êtes des enfants pour D.ieu, votre D.ieu », et « un fils est la jambe de son père ».

16 והיינו מפני גילוי יחודו ית' בעולמות עליונים הוא בכל צבא מעלה כמ"ש וצבא השמים לך משתחוים שבטלים אליו במציאות בפועל ממש.

C'est parce que la révélation de Son unité, qu'Il soit béni, dans les mondes supérieurs se manifeste dans toutes les armées célestes, comme il est écrit : « Et les armées des cieux se prosternent devant Toi » : elles sont réellement annulées devant Lui dans leur existence même.

אך בעולמות התחתונים הנה עכו"ם המורדים ופושעים בו רק מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ליחד לבכם לאחד ולבטל רצונם מפני רצונו.

Mais dans les mondes inférieurs, il y a les idolâtres qui se rebellent contre Lui et transgressent Ses commandements. Seul « Qui est comme Ton peuple Israël, une nation sur la terre » unit son cœur à l'Un et annule sa volonté devant la Sienne.

17 והוא כמו למשל אברי האדם שבטלים אליו ואפילו הרגלים שהוא לבר מן גופא ואפי' צפורני רגלו והיינו כל זמן שדבוקים בו.

Cela ressemble à l'analogie des membres d'une personne, qui sont annulés à son égard, même les jambes, qui sont « à l'extérieur du corps », et même ses ongles d'orteils, c'est-à-dire tant qu'ils lui restent attachés.

אבל כשנפרד אחד מאבריו. וכן צפורן הפורש מן האדם שוב אינו נחשב מכלל האדם מפני שאינו בטל אליו.

Mais lorsqu'un de ses membres est séparé, et de même lorsqu'un ongle se détache d'une personne, il n'est plus considéré comme faisant partie de cette personne, parce qu'il n'est pas annulé à son égard.

18 וכך בנפש האדם כתיב לתאוה יבקש נפרד שנפרד מיחודו ית' והוא כמו אבר הפורש מן האדם

De même, au sujet de l'âme humaine, il est écrit : « Celui qui recherche le désir se sépare » : il s'est séparé de Son unité, béni soit-Il, et il est comme un membre qui se détache d'une personne,

והרי זה כאלו נקטע אחד מאבריו או נקצץ צפורן אחד מן הקומה שלימה של יוצר בראשית כביכול.

et c'est comme si l'un de Ses membres était retranché, ou l'un de Ses ongles coupé, de la stature complète du Créateur, pour ainsi dire.

אבל הבא לדבקה בו באמת הוא בטל לגמרי אליו ואין לו רצונות אחרים כלל כמו שכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו'. צור לבבי וחלקי וגו'. ועושה הקומה שלימה כביכול ולכן נק' תמתי.

Mais celui qui vient s'attacher à Lui en vérité est entièrement annulé devant Lui et n'a absolument aucun autre désir, comme il est écrit : « Qui ai-je dans les cieux ? Et avec Toi, je ne désire rien sur la terre », etc. ; « Le Rocher de mon cœur et ma part », etc. Il rend ainsi la stature complète, pour ainsi dire ; c'est pourquoi [Israël] est appelé « Mon être parfait ».

19 והנה באתדל"ת אתדל"ע כמ"ש אני לדודי ועלי תשוקתו כי כמו שמעורר התשוקה בחדות ה' לעשות נחת רוח ליוצרו בשמחה כמ"ש ישמח ישראל בעשיו כך חדות ה' היא מעוזו וישמח ה' במעשיו.

Or, par un éveil d'en bas [vient] un éveil d'en haut, comme il est écrit : « Je suis à mon Bien-Aimé, et Son désir se porte vers moi. » Car, de même que l'on éveille le désir, dans la joie de D.ieu, d'apporter satisfaction à son Créateur avec joie, comme il est écrit : « Qu'Israël se réjouisse en son Créateur », ainsi « la joie de D.ieu est sa force », et « D.ieu se réjouit de Ses œuvres ».

20 וזהו ובלבנים דא לבון הלכתא כי הנה כתיב שחורה אני ונאווה פי' כי התורה שבע"פ

Et voici [le sens de] « Et avec des briques » : cela désigne l'éclaircissement de la halakha. Car il est écrit : « Je suis noire, mais belle. » Cela signifie que la Torah orale

היא נראית לעין כל בבחי' שחורה שאין נראה בה שום אור כלל לפי שמדברת בעניני עולם הגשמי בעניני זרעים ובדבר שבממון בין איש לרעהו.

apparaît à tous les yeux comme « noire », en ce qu'on n'y voit aucune lumière, puisqu'elle traite de sujets du monde matériel : des questions de semences et des questions d'argent entre un homme et son prochain.

אבל באמת ונאווה שכל הדברים שבה יסודתם בהררי קדש מחכמה עלאה שכך עלה ברצונו וחכמתו ית' חכים ולא בחכמה ידיעא כו'.

Mais en vérité, [elle est] « belle », car toutes les questions qu'elle traite ont leurs fondements « dans les montagnes saintes », dans la 'Hokhma supérieure (sagesse) ; car ainsi s'est élevée dans Sa volonté et Sa sagesse, qu'Il soit béni : « Il est sage, mais non d'une sagesse connaissable », etc.

21 וזהו לבון הלכתא שההלכות הנראות כשחורות צריך ללבנם בלובן העליון ע"י חדות ה' היא השמחה אמתית בה' אחד ולהבטל ברצונו ולא יבקש רצון אחר זולת רצונו ית' המלוכש בתורתו.

Et c'est là « l'éclaircissement (liboun) de la halakha » : les halakhot, qui paraissent noires, doivent être blanchies par la blancheur supérieure, au moyen de la joie de D.ieu, c'est-à-dire la joie véritable en D.ieu, l'Un ; [il faut] s'annuler dans Sa volonté et ne rechercher aucune autre volonté que la Sienne, béni soit-Il, qui est revêtue dans Sa Torah.

וזהו קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך. פי' לך לעצמך כי ישראל עלו במחשבה תחלה וע"כ קומי לך להתכלל באחד.

Et c'est là [le sens de] « Lève-toi (koumi lakh), mon amie, ma belle, et va (lekhi lakh) » : lakh signifie « vers toi-même ». Car Israël s'est élevé en premier dans la pensée ; c'est pourquoi « lève-toi vers toi-même », afin d'être incluse dans l'Un.

22 והנה עדי"ז מתעורר למעלה בחינת לובן העליון בהתגלות בבחי' הארת פנים. דהיינו התעוררות השמחה וחדות ה' צהבו פניו.

Or, de la même manière, le niveau de la blancheur suprême s'éveille en haut et se révèle dans l'aspect de l'éclat du Visage ; c'est-à-dire l'éveil de la joie et de l'allégresse de D.ieu : « Son visage resplendit. »

כמ"ש יאר פניו אתנו סלה שהארת פניו היא אתנו ועל ידינו כפי מה שאנו מעוררים בחי' התגלות אלהותו כמ"ש כמים הפנים לפנים כו'.

Comme il est écrit : « Que Son visage illumine avec nous, à jamais » : l'éclat de Son visage est « avec nous » et par notre intermédiaire, dans la mesure où nous éveillons la révélation de Sa divinité, comme il est écrit : « Comme l'eau reflète un visage à l'autre », etc.

23 והנה תכלית ושלמות הגילוי הזה יהיה לעתיד לבא לימות המשיח שאז עין בעין יראו כבשעת מ"ת ויותר מזה שאילו בשעת מ"ת לא היה רק לפי שעה

Or, le but ultime et l'accomplissement de cette révélation auront lieu dans les temps futurs, aux jours du Machia'h, lorsque « ils verront œil à œil », comme au moment du Don de la Torah, et même davantage encore ; car, au moment du Don de la Torah, cela ne dura qu'un instant,

משא"כ לימות המשיח יהיה גילוי אלהותו לעד ולעולמי עולמים בלי הפסק. וזהו סלה שהוא לשון נצח.

tandis qu'aux jours du Machia'h, la révélation de Sa divinité sera éternelle, pour toute l'éternité, sans interruption. C'est là [le sens de] « Sela », qui désigne l'éternité.

והנה בזמן הגלות צריך עמל ויגיעה רבה לקבוע בלבו השמחה אמיתית בה' שהוא לבון הלכתא משא"כ לימות המשיח אז וראו כל בשר יחדו:

Or, au temps de l'exil, il faut beaucoup d'efforts et de peine pour fixer dans son cœur la véritable joie en D.ieu, qui est «l'éclaircissement de la halakha»; tandis qu'aux jours du Machia'h, alors «toute chair verra ensemble».

24 וכן בענין ובכל עבודה בשדה דא ברייתא. כי ברייתא בחיי לבר מן גופא שהם אברים החצוניים.

De même, à propos de «Et de tout travail dans le champ»: cela désigne la Baraïta. Car la Baraïta est le niveau de «l'extérieur (levar) du corps», c'est-à-dire les membres extérieurs,

והמשנה נק' אברים הפנימיים. וכל דבר שהוא שנוי בברייתא הוא מרומז במשנה כמו שאמר אילפא מאן דשאל לי בברייתא ולא פשטינא ליה ממתניתין.

et la Michna est appelée les membres intérieurs. Tout ce qui est enseigné dans une Baraïta est suggéré dans la Michna, comme l'a dit Ilfa: «Si quelqu'un m'interroge sur une Baraïta et que je ne lui en donne pas la solution (pachtina) à partir de la Michna...»

פי' פשטינא מלשון פשט את ידו שהוא לשון הושטת יד ואמר שיושיט את ידו ממתניתין לבאר הדין השנוי בברייתא ולא היה צריך ללמוד הברייתא בפ"ע כיון שהיא נכללת במתניתין.

Explication: pachtina vient de l'expression «il étendit (pachat) sa main», qui signifie tendre la main. Il disait qu'il tendrait la main depuis la Michna pour expliquer la loi enseignée dans la Baraïta; il n'avait pas besoin d'étudier la Baraïta séparément, puisqu'elle est incluse dans la Michna.

אך לא כל אדם זוכה לזה ושמם מוכיח עליו שלכן נק' אילפא מלשון אאלפך חכמה אאלפך בינה

Mais tout le monde ne mérite pas d'y parvenir, et son nom en témoigne: c'est pourquoi il s'appelait Ilfa, d'après l'expression «Je t'enseignerai (aalefkha) la sagesse, je t'enseignerai la compréhension»,

ולכן היה מבין דין הברייתא מתוך המשנה. אבל אנחנו צריכין ג"כ לעסוק בדין הברייתא מתוך המשנה.

et c'est pourquoi il pouvait comprendre la loi de la Baraïta à partir de la Michna. Mais nous aussi, nous devons nous consacrer à la loi de la Baraïta à partir de la Michna.

25 וזהו ובכל עבודה בשדה. וזהו כמו למשל שמביא חטים מתוך הבית וזורעי בשדה מחוץ לעיר כך העוסקים בכרייתא בדין השנוי במתניתין.

Et c'est là «et avec tout le travail des champs». C'est comme celui qui prend du blé à l'intérieur de la maison et le sème dans un champ à l'extérieur de la ville: ainsi en est-il de ceux qui étudient dans la Baraita une loi enseignée dans la Michna.

והנה תכלית ירידה והגלות היא צורך עלייה גדולה שיאיר אור ה' בגילוי רב לימות המשיח:

Or, le but de la descente et de l'exil est de permettre une grande élévation: que la lumière de D.ieu brille avec une grande révélation aux jours du Machia'h.

26 וזהו קול דודי הנה זה בא מדלג על כו'. פי' מלמעלמ"ט. על ההרים. פי' כאדם שקופץ מהר להר ועי"כ הולך הרבה ביחד כך

Et c'est là [le sens de] « La voix de mon Bien-Aimé ! Le voici qui vient, sautant par-dessus... », etc. : c'est-à-dire d'en haut vers le bas. « Par-dessus les montagnes » : comme une personne qui saute d'une montagne à l'autre et parcourt ainsi une grande distance d'un seul coup. De même,

הנה ההרים העליונים הם בחי' חסד דאצי' שהוא חסד ה' ממש בגילוי רב ועצום ואתעדל"ע הוא עי"כ אתעדל"ת

les montagnes supérieures sont le niveau de 'Hessed (bonté) du Monde d'Atsilout (Émanation), qui est la bonté même de D.ieu, révélée avec une grande puissance ; et l'éveil d'en haut vient par l'éveil d'en bas,

אע"פ שיש הרבה מדרגות בנתיים. מקפץ על הגבעות. פי' גבעות הם האמהות בחי' מקבלים מן ההרים. bien qu'il y ait de nombreux niveaux intermédiaires. « Sautant par-dessus les collines » : les collines sont les Matriarches, le niveau de celles qui reçoivent des montagnes.

דהיינו אפי' מי שאין לו בחי' האהבה מצד עצמו אך מפני שרואה ושומע תפלות אחרים מתעורר בו גי"כ.

C'est-à-dire que même celui qui n'a pas d'amour de son propre chef peut néanmoins en être éveillé lui aussi, parce qu'il voit et entend les prières des autres.

והנה ארז"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה (זו תפלה) ועל גמ"ח שהם עצמן תקוני המדות שבין אדם למקום ושבין אדם לחבירו.

Or nos Sages, de mémoire bénie, ont dit : « Le monde repose sur trois choses : sur la Torah, sur le service [divin] (c'est-à-dire la prière) et sur les actes de bonté. » Ces trois choses sont elles-mêmes des moyens de rectifier les attributs émotionnels (midot), dans les relations entre l'homme et D.ieu comme entre l'homme et son prochain.

והנה בענין תורה ותפלה כבר נתבאר בפסוק איך שהוא בחיי הגלות וכמ"ש לעיל. ובא ג"כ לפרש בענין תקוני המדות

Or, au sujet de la Torah et de la prière, il a déjà été expliqué, à partir du verset, en quoi elles relèvent de l'exil, comme cela a été dit plus haut. Le texte vient aussi expliquer la rectification des attributs émotionnels,

וזה נק' את כל עבודתם אשר עבדו בהם. כי העבודה היא מהם ובהם עצמן לתקן מדותיהם.

et c'est ce que l'on appelle « tout leur labeur auquel ils les ont astreints » : car le travail procède d'eux et s'accomplit en eux-mêmes, afin de rectifier leurs attributs émotionnels.

ולזה צריך טורח עמל ויגיעה גדולה להפך מן ההפוך אל ההפוך ולשנות דרכו וטבעו ונק' עבודה מלשון עורות עבודים שצריך לעבד את המדות שיהיו מתוקנים לה' לבדו:

Pour cela, il faut un grand effort, un labeur et une peine considérables, afin de passer d'un contraire à son opposé et de changer sa manière d'agir et sa nature. Cela s'appelle avoda, « travail », terme apparenté à « peaux tannées » (avoudim) : il faut tanner (le'abed) les attributs émotionnels, afin qu'ils soient rectifiés pour D.ieu seul.

27 ועצה היעוצה לזה מ"ש בפרך ויש בו ב' פירושים. אחד לשון טורח ומלאכה כבידה. ולא מפני כבדות המלאכה מחמת עצמה

Le conseil prescrit à cet égard se trouve dans ce qui est écrit : « avec rigueur (befarekh) ». Ce terme a deux interprétations. La première est celle d'un labeur pénible et d'un travail écrasant, non en raison de la pénibilité du travail en lui-même,

אלא כעין שדרשו רז"ל גבי פרעה בפרך נתן מלאכת נשים לאנשים שהגם שבאמת מלאכת נשים קלה ממלאכת האנשים אעפ"כ היתה כבידה עליהם מפני שהוצרכו לשנות טבעם ורגילותם.

mais plutôt comme l'ont expliqué nos Sages, de mémoire bénie, à propos de Pharaon : « Avec rigueur (befarekh) : il donna aux hommes le travail des femmes. » Car, bien qu'en vérité le travail des femmes soit plus léger que celui des hommes, il leur était néanmoins pénible, puisqu'ils devaient changer leur nature et leurs habitudes.

28 וכן בענין תקוני המדות אהוי"ר שבין אדם למקום. הן בבחי' סור מרע הן בבחי' ועי"ט צריך הוא לשנות רגילותו וטבעו.

Il en va de même pour le raffinement des attributs émotionnels d'amour et de crainte, qui concernent les relations entre l'homme et le Tout-Puissant : qu'il s'agisse de l'aspect «écarte-toi du mal» ou de l'aspect «fais le bien», il faut modifier ses habitudes et sa nature.

ופי' הבי' הוא לשון פה רך. וזה ישים האדם ללבו כמו כעס וקנאה וגדלות והתרוממות אחד על חבירו. זה הכלל מענה רך ישיב חימה.

La seconde explication renvoie à l'expression «une bouche douce» (peh rach). L'homme doit prendre cela à cœur dans des [domaines] tels que la colère, l'envie, l'orgueil et le fait de s'élever au-dessus de son prochain. Voici la règle : «Une réponse douce détourne la fureur»,

ולא חימה של חבירו בלבד אלא אף חימה שבו. דהיינו כל המדות רעות שבין אדם לחבירו שיסודם היא בחי' גבורות. והמי"י:

et non seulement la fureur de son prochain, mais aussi celle qui est en lui-même ; c'est-à-dire tous les mauvais traits de caractère dans les relations entre l'homme et son prochain, dont la racine est le niveau des Guevourot (retenue). Et l'homme avisé comprendra.

LikuteiTorah.com

LA PARACHA 'HASSIDIQUE

À propos de cette édition

Cette édition contient le texte hébreu et la traduction française.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Notre traduction française, faite à partir de notre traduction anglaise de l'hébreu, sans les notes de Kehot : CC BY 4.0.

Cette édition dans son ensemble : CC BY-NC 4.0. Elle peut être copiée, imprimée et partagée librement, en citant Kehot Publication Society et likuteitorah.com ; elle ne peut pas être vendue. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

La traduction française a été faite à partir de l'édition anglaise de likuteitorah.com avec l'aide de l'IA (openai/gpt-6-luna-pro:batch), l'hébreu en regard pour vérification ; elle n'a pas encore été relue par un éditeur humain. Vérifiez sur l'hébreu tout ce qui est important.

Le Rabbi a demandé que les maamarim de la paracha de la semaine, la « Paracha 'hassidique », soient étudiés pendant cette semaine, répartis sur ses sept jours (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Pourquoi l'étudier, et les bénédictions du Rabbi : likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Un projet gratuit et non commercial ; rien n'est vendu ici. Sans lien avec Kehot, Sefaria ou la Bibliothèque de Loubavitch. © likuteitorah.com

Depuis likuteitorah.com/fr/torah-ohr/shemos/2/

DÉDIÉ EN L'HONNEUR DE

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Le père du Rabbi, Reb Lévi Its'hak